

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Загуменна Юлія Олександрівна - кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри теорії та історії держави і права факультету №1 Харківського національного університету внутрішніх справ

УДК [159.9:378:351.74](477)

The article analyzes the role and the place of national and patriotic education of police officers in the system of ensuring the internal security of Ukraine. Have been examined the peculiarities of national, patriotic and ethical education of future police officers. In the article has been analyzed the effectiveness of the legislation of Ukraine concerning the organization and conduct of national and patriotic education, proposals on increasing the efficiency of state policy in this area have been developed.

В статті розглянуто роль і місце національно-патриотичного виховання поліцейських в системі забезпечення внутрішньої безпеки України. Ісследовано особливості національно-патриотичного і етичного виховання майбутніх поліцейських. Проаналізовано ефективність законодавства України щодо організації їх виховання національно-патриотичного виховання, розроблені пропозиції для підвищення ефективності державної політики в цій сфері.

Ключевые слова: национально-патриотическое воспитание, этика полицейского, внутренняя безопасность государства, Национальная полиция Украины.

Articolul descrie rolul și locul educației național-patriotice a ofițerilor de poliție în sistemul de asigurare a securității interne a Ucrainei. Au fost investigate caracteristicile educației național-patriotice și etice a viitorilor polițiști. S-a făcut o analiză de eficiență a legislației din Ucraina în ceea ce privește organizarea inițierii lor în educația național-patriotică, s-a propus intensificarea eficienței politice de stat în acest domeniu. Cuvinte cheie: educația național-patriotică, etica polițistului, securitatea internă a statului, Poliția Națională a Ucrainei.

Постановка наукової проблеми. Пряма загроза втрати державного суверенітету та незалежності, антитерористична операція на сході України, анексія Криму, створення екстремальних і терористичних організацій в окремих регіонах держави обумовлюють необхідність координаційної перебудови національно-патриотичного виховання населення, особливо правоохоронців.

Внаслідок тривалого нехтування та неврегульованості питань щодо національно-патриотичного виховання в українському просторі

сьогодні спостерігається низка негативних явищ, які створюють реальні й потенційні загрози національній безпеці у воєнній, гуманітарній, соціальній, економічній, внутрішньополітичній та інших сферах. Наявні проблеми мають комплексний характер і не можуть бути розв'язані на рівні окремих державних органів або адміністративно-територіальних одиниць. Їх усунення потребує збалансованої політики та поєднання діяльності держави й громадянського суспільства. Подальше нехтування проблемами лише сприятиме засиллю анти-

української пропаганди, продукуванню світоглядно-ціннісної дезорієнтації, диспропорціям мовної ситуації, поширенню сепаратистських настроїв, місцевих ідентичностей, що в нинішніх умовах є суттєвим викликом і може призвести до непоправних наслідків. Тому перед Українською державою сьогодні стоїть завдання швидкого та якісного відродження національно-патріотичного виховання, що є частиною національної безпеки й обороноздатності держави, інструментом утвердження громадянської єдності на основі національно-патріотичних і демократичних цінностей.

Мета наукової праці полягає у дослідженні впливу національно-патріотичного виховання поліцейських на ефективність забезпечення внутрішньої безпеки України. Необхідно визначити особливості національно-патріотичного та етичного виховання майбутніх поліцейських, проаналізувати законодавчу базу України щодо організації та ведення національно-патріотичного виховання, розробити пропозиції стосовно підвищення ефективності державної політики у цій сфері.

Основний зміст. В умовах реформування правоохоронної системи підготовка висококваліфікованого персоналу є надзвичайно важливим завданням усіх вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських. Сучасний світ, який швидко змінюється, змушує працівників силових структур постійно перебувати в ситуації вибору й швидко адаптуватися до нестабільних економічних, соціальних і ризиконебезпечних умов професії. Одночасно розвиваються інформаційні технології, що вимагають постійного професійного й особистісного розвитку фахівця [1, с. 9-19].

Професіонали в органах поліції можуть сформуватись тільки за умови прагнення до морального самовдосконалення, високої відданості своїй справі й оволодіння нею повністю, почуття морального задоволення від своєї роботи, при обов'язковій наявності в них визначеного морального «стрижня» повсякденного поведіння у відповідності з вимогами професійної етики. Таким чином, звідси важливість і необхідність того, щоб кадри органів поліції, а керівні особливо, оволоділи та керува-

лися у своїй діяльності системою знань етики, професійної моралі, національно-патріотичного виховання кадрів.

Патріотичне та етичне виховання спрямоване на формування особистості як громадянина, здатного самовіддано розбудовувати Україну як суверенну, демократичну, правову і соціальну державу, виявляти національну гідність, знати і цивілізовано відстоювати свої громадянські права та виконувати обов'язки, сприяти громадянському миру і злагоді в суспільстві, бути конкурентоспроможним, успішно самореалізуватися в соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал, носій української національної культури.

Завданнями патріотичного виховання є:

- формування активної громадянської позиції як системи цілісних і соціальних орієнтацій та настанов, що характеризують працівника поліції як громадянина країни та суспільства;
- виховання правової культури, поваги до Конституції України, законів України, державної символіки (Герба, Прапора, Гімну України та історичних святинь);
- набуття курсантом під час здобуття професії соціального досвіду, успадкування духовних та культурних надбань українського народу;
- формування мовної культури, оволодіння та вживання української мови як духовного коду нації;
- формування духовних цінностей українського патріота: почуття патріотизму, національної свідомості, любові до українського народу, його історії, Української Держави, рідної землі, родини, гордості за минуле і сучасне на прикладах героїчної історії українського народу та кращих зразків культурної спадщини;
- відновлення і вшанування національної пам'яті;
- формування психологічної та фізичної готовності до виконання громадянського та конституційного обов'язку щодо відстоювання національних інтересів та незалежності держави, підвищення престижу і розвиток мотивації до сумлінного виконання професійних обов'язків поліцейського;
- створення умов для розвитку громадянської активності, професіоналізму, високої мотивації до забезпечення і захисту прав людини;

- створення умов для посилення патріотичної спрямованості телерадіомовлення та інших засобів масової інформації при висвітленні подій та явищ суспільного життя. Форми та шляхи реалізації патріотичного виховання, які можуть бути використані у виховній роботі з майбутніми офіцерами поліції;

- підготовка нормативно-правових актів з питань патріотичного виховання, внесення відповідних змін до законодавства;

- проведення заходів патріотичного спрямування з метою поліпшення вивчення української мови, історії, культури; сприяння розвитку професіоналізму, громадянської активності; популяризації здорового способу життя; підвищення престижу служби в поліції;

- залучення до патріотичного виховання діячів сучасної культури, мистецтва, науки, спортсменів;

- проведення в колективах курсантів заходів, приурочених до загальнодержавних свят.

Органам державної виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадським організаціям патріотичного спрямування необхідно невідкладно і на належному рівні створити загальнодержавну комплексну систему національно-патріотичного виховання на основі формування й утвердження принципів пошани до національних символів, любові і гордості за власну державу, її історію, мову, культуру, науку, освіту, спорт, усвідомлення громадянського обов'язку та зміцнення якостей патріота України незалежно від політичних поглядів, етнічного походження, релігійної свідомості, соціального стану. Діяльність кожного члена українського суспільства має бути спрямована на розвиток успішної країни, забезпечення власного благополуччя в ній. У свою чергу, українська держава в особі її владних інститутів повинна забезпечити повне й неухильне додержання законів, верховенства права, захист прав і свобод людини і громадянина, що гарантовані Конституцією України.

Діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадських організацій у сфері національно-патріотичного виховання має бути спрямована на:

- координацію діяльності органів виконавчої влади всіх рівнів, органів місцевого само-

врядування, навчальних і культурно-просвітницьких закладів, громадських організацій;

- забезпечення проведення заходів національно-патріотичного спрямування, в тому числі приурочених до державних свят;

- вдосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів, які займаються питаннями національно-патріотичного виховання дітей та молоді;

- сприяння роботі установ національно-патріотичного спрямування та іншим організаціям, які здійснюють заходи з національно-патріотичного виховання;

- розвиток діяльності традиційних українських молодіжних організацій, які заборонялись і переслідувались окупаційними та радянським режимами, передусім українського пластового (скаутського) руху, що зберігся в українських громадах діаспори та відновив свою діяльність в Україні із здобуттям незалежності;

- розроблення та реалізацію планів дій та програм із національно-патріотичного виховання місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування разом з інститутами громадянського суспільства;

- моніторинг діяльності в напрямку національно-патріотичного виховання органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадських організацій, які задіяні у цій сфері;

- залучення національно-патріотичної активної молоді до діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

- сприяння соціальній реабілітації та адаптації учасників антитерористичної операції, всебічному долученню їх до процесів національно-патріотичного виховання;

- впровадження інноваційних підходів і технологій, що сприяють формуванню в особистості високої національно-патріотичної свідомості.

Слід звернути увагу, що у більшості країн-членів НАТО військово-патріотичне виховання виступає частиною загальнодержавної системи позавійськової підготовки. Така система розвинена у Великій Британії і включає різноманітні кадетські організації (курсант-

ські формування на базі учнів шкіл та серед навчальних закладів).

На сучасному етапі державна політика України у сфері національно-патріотичного виховання реалізується відповідно до положень Конституції України, Законів України «Про оборону України», «Про Збройні сили України», «Про освіту», «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті», «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», Постанова Верховної Ради України від 12.05.2015р. № 373-VIII «Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді», Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 рр., затверджена Указом Президента України від 13.10.2015 р. № 580/2015 [2].

Особлива роль у національно-патріотичному вихованні належить виконанню опції Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016–2020 роки, яка базується на необхідності повноцінного розвитку та самореалізації молоді, що є однією із суспільних цінностей, а соціальна підтримка молоді є одним з основних пріоритетів державної політики. Виконання вказаних заходів із посилення національно-патріотичного виховання дозволить створити ефективну систему національно-патріотичного виховання [3].

Відповідно до статті Закону України «Про запобігання корупції», Закону України «Про Національну поліцію», з метою формування в поліцейських почуття відповідальності стосовно дотримання професійно-етичних норм поведінки під час виконання службових відносин, а також сприяння посиленню авторитету та довіри громадян до Національної поліції України МВС України видало наказ № 1179 від 09.11.2016 «Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських», яким рекомендовано усім керівникам структурних підрозділів центрального органу управління поліції, територіальних органів поліції Автономної Республіки Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві, міжрегіональних територіальних органів по-

ліції, державних установ поліції та навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, організувати вивчення Правил в системі службової підготовки. Але, слід акцентувати увагу, що не тільки необхідно вивчати вказані норми, але і дотримуватись як у професійній діяльності, так і у повсякденному житті [4, с. 21].

У контексті прийняття Закону України «Про Національну поліцію» змінюється соціальна роль і їх професійні функції, створюється нова система відносини «поліцейський – населення», що вимагає формування у майбутніх офіцерів поліції свідомого ставлення до обраної професії, прагнення захищати громадський порядок у суспільстві, відстоювати інтереси громадян [5].

У напрямку підвищення якості підготовки майбутніх поліцейських, так і у напрямку розвитку їх професійно важливих психологічних рис особистості, необхідних для ефективного виконання професійних обов'язків. Орієнтиром підготовки все більше стає національно-патріотичне виховання майбутніх офіцерів поліції. Вища освіта не може стояти осторонь цього питання, тим паче відомча. В університеті відбувається не тільки навчання, а й комплексний процес формування особистості майбутнього поліцейського. Він випускається з вищого навчального закладу не тільки як фахівець, а і як громадянин держави, доросла зріла людина з активною громадською позицією. Ті цінності та переконання, які були засвоєні під час навчання у виші, будуть визначальною мірою впливати на якість виконання поліцейським професійних обов'язків.

Відповідно до Угоди про партнерство між Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством освіти і науки України від 29 лютого 2016 року у навчальних закладах міст Івано-Франківська, Львова, Одеси та Києва з 2016/2017 навчального року вже запроваджується пілотний проект «Шкільний офіцер поліції».

Проект впроваджено на виконання завдань положень Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ України, затвердженої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня

2014 р. № 1118, Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2010 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1393.

З метою удосконалення національно-патріотичного виховання та правової освіти молоді, пропонуємо залучити до проекту «Шкільний офіцер поліції» викладачів та кращих курсантів вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання. Головним завданням проекту буде правове та національно-патріотичне виховання дітей та молоді, сприяння діяльності навчальних закладів щодо профілактики правопорушень серед дітей та забезпечення безпечного навчального середовища, удосконалення практичних навичок у курсантів.

Висновки. Аналіз чинної нормативно-правової бази України у сфері національно-патріотичного виховання дозволяє зробити висновок, що патріотичне виховання поки що не набуло вигляду цілісного законодавчо визначеного механізму системної і цілеспрямованої взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, навчальних закладів, інститутів громадянського суспільства та громадян з формування у людини і громадянина високої національної свідомості, почуття відданості своїй Батьківщині.

Національно-патріотичне виховання поліцейських як невід'ємна складова забезпечення внутрішньої безпеки України – це один із основних напрямків виховної і соціально-психоло-

гічної роботи в органах поліції, спрямований на формування кваліфікованого фахівця з високим рівнем патріотичної свідомості, почуття вірності до Батьківщини, постійної готовності до виконання обов'язку із захисту державних інтересів.

Література

1. Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України. Матеріали науково-практичної конференції, 8 квітня 2016 р., МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2016. – С.9-19.

2. Сьомін С. В. Патріотичне виховання молоді як невід'ємна складова системи забезпечення національної безпеки України. Національний інститут стратегічних досліджень. Київ, 2016. Доступно: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/patriotuzm-d0e63.pdf>.

3. Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2016–2020 роки : затверджено постановою Кабінету Міністрів України № 148 від 18.02.2016 р. В.: Офіційний вісник України – № 21. 22.03.2016 р., с.9, ст.828.

4. Бандурка О. М. Професійна етика поліцейського: науково-практ. посібник, – Харків: Золотая миля, 2017. – 294с.

5. Закон України «Про Національну поліцію»: № 580-VIII від 02.07.2015. //: Відомості Верховної Ради (ВВР) – 2015 – № 40-41, с.379.